

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Posno K 21-00, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
... ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslati in reklame 40 vin. — Lokalni prejemni upravnštvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 459.

V Ljubljani, v petek dne 13. decembra 1912.

Leto II.

Svoji k svojim!

V našem javnem življenju ne velja nobena beseda toliko, kakor »Svoji k svojim«. Narodni idealizem in politično prepričanje se meri po praktičnem iztjanju tega gesla. Buržvazija je uganila, da je ta melodična fraza krasen pajčolan za pokritje stremeljenja po profitu in znala je porabiti jako primerne trenutke, da jo je zapisala na svojo kupčijsko zastavo.

Povedali smo že, da ji ne zamerimo tega; samo da si ne damo razredno materialističnih interesov prodajati za narodni idealizem. Geslo je s trgovskega stališča praktično — to je vse. In to že razumemo, da morajo trgovci biti — praktični.

Ampak če je parola »Svoji k svojim« res tako važna, kakor kličejo oni, ki žive od prdita, tedaj je čas, da razmislijo stvar tudi oni, ki dajajo profit. Med njimi so delavci po svojem številu gotovo vredni vpoštevanja. Kar delavec zasluži, odda posredovalcem konsuma, hišnim gospodarjem, trgovcem, gostilničarjem, branjevcem itd. Malokdaj ostane kak vinar v delavski hiši in če ne gre takoj v svet, ga gotovo pozneje pogoltna doba brezposelnosti, bolezn, oslabelosti. Vse premalo so se delavci doslej zavedali vpliva, ki ga imajo vsled tega na gospodarsko življenje. A iz buržvaznega sveta doni klic »Svoji k svojim!«.

Dobro! Odgovorite z enakim klicem Vi, ki od Vas zahtevajo, da nosite svoj zaslužek »Svojim«. Vabijo Vas k sebi, v svoje prodajalne, gostilne, mesnice, brivnice itd. A po čem jih boste spoznali?

Pri buržvaziji se oglašajo, zaslužka pa pričakujejo tudi od Vas kakor od buržvazije. Meščanstvu se priporočajo v meščanskem časopisu; Vas, delavce, smatrajo za rajo, ki ima menda bogvekak dolžnost, pomnoževati njih dobiček.

Držite se gesla »Svojim k svojim!« Če hočete zaslužka od Vas, naj pokažejo, da Vas vpoštevajo. Vaše od njihovega različno politično mišljenje ne more biti izgovor. V vsaki liberalni gostilni boste našli »Slovenca«, pri vsakem klerikalnem brivcu »Slovenski Narod«. Trgovci inserira v liberalnem in klerikalnem časopisu, povrh pa eventualno še v »Laibacherici«. Liberalci in klerikalci so mu »svoji«. Vi pa menda ne. Torej se jim ne vsiljujte!

Svoji k svojim!

Če gre delavec v gostilno, se bo prej pončil ali tam lahko čita delavske časopise. Če potrebuje obleke, bo v svojem listu pogledal, kje je primerna štacuna. Če kupuje delavčeva žena hišne potrebščine, bo v moževem listu poiskala naslove prodajaln.

Pravijo, da se mora geslo »Svoji k svojim« izvajati dosledno. Delavci, bodite tudi Vi dosledni! Časopise Vaših nasprotnikov je močno, ker se smatra v javnih lokalih za dolžnost, naročiti ga in ker napolnujejo vsakovrstni kupčevalci in mešetarji cele strani s svojimi inserati. A med denarjem, s katerim se plačujejo, je tudi dobiček, ki jim ga dajete Vi. Izvajajte konsekvence iz tega! Pravijo, da ni prav, hoditi k drugim, kakor k »svojim«. Slušajte jih! Ne hodite k tistim, ki ne marajo za Vas!

Naročajte se na Zarjo!

LOVRO KUHAR:

Med nami.

(Dalie.)

»Ravno midva bi bila neumna, zakaj?« je vpraševal tovariš pikro. »Potemtakem sta tudi vidva, ker delata za tako plačilo.«

»A midva morava, domačina sva in oba imava družine. Vidva bi se bila pa lahko izognila.«

In tako smo prišli polagoma v pogovor, povedali smo si imena in postali, če že ne ravno odkritosrčni, pa vsaj prijazni med seboj. Posedno midva, novince, sva se zblížala drug drugemu. Tovariš mi je zaupal, da je Slovák z Ogrskega, da je oženjen in da je bežal z ženo pred zimo s severa na jug in nastavlja sva se skupaj. Loterije res ni nobeden zadel s tem opravilom, trudapolno delo naju je čakalo in plačilo se je obetalo nesramno nizko; ko bi človek mislil le na to, zagnal bi orodje od sebe in se zahvalil mojstru za prijaznost. Midva pa nisva mislila na to — oziroma nisva smela misliti in udala sva se usodi in potrežljivo rinila samokolnici za tovarišema. Dan se je vlekel in tovariš Slovák je iskal na meglenem nebesnem svodu solnce, da bi mu pokazalo poldan. Prejšnja dva sta povedala, da je opoldne ena ura prosta za južno in težko, težko sva jo pričakovala. Slednjič so se pojavili na dvorišču otroci in žene z različnimi jerbasi in lonci na rokav, vedno več jih je prihajalo in slednjič je zatulila tudi para v grdem, hropečem žvižgu, znamenje, da je poldan. Spustili smo delo iz rok in odšli proti vходу.

Dvorišče je šumelo. Stroji so začeli teči rahleje, kladiva in bati so prenehali udarjati in iz barak od vseh strani so se valile množice

Tržaška deželna konferenca.

(Dalie.)

Agitacijski shodi po okolici, na katerih so se pojasnjevala načela in program socialne demokracije, so bili po večini izredno dobro obiskani. Nekaj shodov je tudi bilo sklicanih, pa se niso mogli vršiti iz različnih vzrokov. Mestni shodi so bili deloma dobro, deloma slabo obiskani. Imeli smo tudi nekaj impozantnih shodov. Med najlepše spada shod na prvega maja, ki se ga je udeležilo nad 3000 oseb. Vseh političnih agitacijskih shodov se je udeležilo nad 18.000 oseb. V korist »Zarje« je priredil polit. odbor veselico pri Sv. Ivanu, ki se je udeležilo 1500 oseb. Tudi se je sklicalo za »Zarjo« nekaj shodov in bodočnost bo pokazala koristi. Za »Zarjo« bi bil politični odbor rad izvršil mnogo več. Toda preobilica dela v političnem in strokovnem kakor tudi v kulturnem gibanju je bila precejšnja ovira pri delu za »Zarjo«. V Trstu je bilo podpisanih tudi čedno število »Zarjinih« obligacij. Za »Zarjo« bo pa treba še mnogo dela. Dolžnost vseh sodrugov je, da vrše za »Zarjo« živahno agitacijo, da so sami nanjo naročeni in da nabirajo zanjo novih naročnikov. Obenem je dolžnost vseh nabirati za naš dnevnik prostovoljne doneske. Pri nobeni priliki se ne sme pozabiti »Zarje«. V zadnjih mesecih se kaže tudi v Trstu za »Zarjo« lep napredek. Množe se čitatelji in naročniki.

Politični odbor je sodeloval in še sodeluje po svojih zastopnikih v skupnem odseku zaradi draginje stanovanj; v odseku vodovodnega vprašanja, v vodstvu hišne administracije novega delavskega doma in gostilne; v odboru majniške slavnosti in v odborih za razne volitve. Ustanovile so se štiri okrajne organizacije, od katerih dve sta pasivni. Pečal se je politični odbor tudi s šolskim zakonom. Udeležil se je manifestacije ob priliki desetletnice tragičnih dogodkov februarja 1902. Na strankin zbor v Ljubljano je poslal Trst 16 delegatov. Zastopan je bil tudi na deželni konferenci v Gorici, na tržaškem strokovnem kongresu in na kongresih posameznih konsumnih, strokovnih in kulturnih organizacij. Imel je politični odbor dve seji z dalmatinskimi sodrugi zaradi tamošnjih razmer, štiri skupne seje z italijanskim političnim odborom, dve z italijansko eksekutivo, štiri z deželnozborskimi poslanci, eno z žensko organizacijo, eno z »Ljudskim odrom«. Politični odbor je dobil 174, razposlal je pa 288 pism. Tajnik je prepričan, da je izvršil politični odbor mnogo dobrega in koristnega dela. Ako pojde po tej poti naprej, bodo kmalu tudi naši uspehi sijajnejši.

Blagajniško poročilo je podal sodrug Ivan Gruden. Iz njega je razvidno, da je imel politični odbor v tem letu 700 K 61 vin. dohodkov in 700 K 42 vin. stroškov. Inventar je vreden okoli 160 kron. Število članov je močno naraslo zlasti v poznejših mesecih letošnjega poslovanja. Zaključek blagajne zaznamuje 1002 politično organiziranih oseb. Mnogo je nerednih plačnikov. Treba bo drugače organizirati inkasiranje prispevkov. Zaupniki, ki jih bo treba zopet uvesti, bodo k redu mnogo pripomogli.

Poročilo nadzorstva je podal sodrug Fr. Sešek. Politični odbor je posloval redno in resnično delal. Nadzorstvo je našlo vse v najlepšem redu. Predlaga odboru absolutorij.

Po dolgi razpravi, ki se je udeležilo mnogo sodrugov, je bil podan političnemu odboru absolutorij in se mu je izrekla zahvala za obilico dobro storjenega dela. (Dalie.)

okajenih in ožganih delavcev. Pri vходу so pa stale procesije žen in otrok in jih čakale z južino. Brez miz, brez stolov, a nihče ni mislil na to, vsak je lakotno popadel svoje, počenil na tla, ta in oni se je v silni naglici površno prekrizal, ta in oni zopet ne. Po jedi je postalo živahno; delavci so oživel, zapalili so si cigarete in so kadili, ali pa žvečili tobak, govorili so križem in smejali v hipnem razburjenem veselju. Tu in tam je kak par ostajal tih in temen in tak pogovor je bil šepetajoč in mračen. Polagoma so se razšli.

Ko je signal naznanil eno uro, pričetek popoldanskega dela, smo se spet našli pri pesku in nadaljevalo se je isto kot dopoldne. Med delom nas je posetil tudi gospod mojster.

»Ob petih nehaite!« je dejal mrzlo. »Jutri pa začnite ob šestih in sicer vidva, ki sta prišla danes, bodeta spet vozila gramoz iz struge tu sem. Vidva pa!« se je obrnil k onima dvema, »vidva bodeta pa pomagala zidarjem.«

»Dobro! Hvala gospod! Zgodi se ...«, priklanjali smo se mu, ko je odhajal. Ne vem zakaj, ali resnično je; nizek človek, proletarec, tlačen in preziran, zna biti strašansko potuhnen. Poslušal ukaze višjega, neljube in uničujočega; srce mu stiska sovraštvo in bol, a obraz mu je radostno-prijazen in gori razpoloženega veselja ... priklanja se in se zahvaljuje gospodu v obraz. V trenutku pa, ko se ta obrne, se pokaže nižji v pravi luči, jezo bliska z očmi. Stiska pesti in pošilja gospoda k vrugu. To je hlapčevstvo, naivno in bridko, a razširjeno med množico. To je proletarcu uteha za tih, udušeno jezo. Tako smo tudi mi. Ko je izginil izpred oči, smo onemeli obstali na mestu in Slovák je zažugal s pestjo za njim.

»Ob petih.« je zini polglasno, »naj končamo. Njemu je lahko, a mi, mi! Slabo plačuje,

Vojna nevarnost in ljudska beda.

Avstrijsko narodno gospodarstvo nazaduje vsled vojne nevarnosti že nekaj mesecev. Ljudska beda narašča. Med tem ko je nemška in angleška trgovina v sijajnem razvoju, je pri nas vse običalo.

Najbolj sta prizadeti Galicija in Bukovina. V vzhodni Galiciji je bila letos zelo slaba letina. Vsled tega niso prizadeti le kmetje, temveč tudi trgovci, od katerih ne morejo kmetje kupovati. Potem so tudi banke omejile kredit. Velike banke morajo imeti za slučaj vojne svoja sredstva pripravljena: za državo, ki bi morala najeti vojno posojilo in za vlagatelje, ki bi dvigali svoje prihranke. Banke dovoljujejo torej trgovcem manjši kredit kakor pa v mirnih časih. Vsled nenadne omejitve kredita je prišlo mnogo trgovcev v konkurz. Trgovci so uničeni, njihovi nastavljeni brezposelni. Pomanjkanje kredita je zadušilo tudi stavbinsko delo. Na ti-soče stavbinskih delavcev je brezposelnih. Vse te žalostne razmere je pa poostriž še strah pred vojno. Na hranilnice so navalili vlagatelji, ljudje, ki so si nekaj kronic v teku let prihranili, so kupovali velike množine živeža. Iz Bukovine prihajajo vesti o izgredih stradalih ljudi, v Galiciji jih pričakujejo. In v takih resnih časih ne vedo advokati in profesorji, ki zastopajo v državnem zboru uboge rusinske kmete, boljšega, kakor da zahtevajo rusinsko univerzo in za protiuslugo so se prodali za dušo in telesom vladi in krutemu zakonu o vojaški tlaki, ni od njihove strani pretila nikakršna nevarnost.

Ali beda ni omejena le na ti dve deželi naše države. Vsa naša industrija je v kritičnem položaju. Izvoz na Balkan je preprečen, polom trgovine v Galiciji je odvzel zapadnoavstrijski industriji važen notranji trg, pomanjkanje kredita občutijo tudi industrijski podjetniki, iz strahu pred vojno si trgovci ne upajo naročiti blaga. Najhujeje je prizadeta tekstilna industrija. V severnočeških industrijskih okrajih delajo po tkalnicah le po pet dni na teden, v mnogih tudi v teh petih dneh le do štirih popoldne. Predilnice so omejile proizvajanje na eno tretjino prejšnjih izdelkov. A tudi druge industrijske panoge tipe močno, povsod odpuščajo delavce, povsod skrajšujejo šifte. Le tovarne, v katerih izdelujejo potrebščine za vojaštvo, imajo dela več kot dovelj. Dolgo bo trajalo, preden se bo industrija povzpela zopet na prejšnjo stopnjo.

To so posledice politike slavni avstrijskih diplomatov, predvsem pa Berchtoldove. Vsa Albanija in še tisto ubogo pristanišče ob Adrij, ki ga Avstrija tako zavida Srbiji, nimajo toliko vrednosti, kolikor se je v tem času že v Avstriji izgubilo.

Zmagoslavni pohod kolere.

»Frankfurter Zeitung« prinaša poročilo od svojega vojnega poročevalca o strahovitem divjanju kolere v turški armadi. Iz poročila posnemamo naslednje zanimivosti:

»Ob našem prihodu v San Stefano nas je silno pretresla beda, povzročena vsled kolere. Več vlakov z bolniki je dospelo. Nesrečniki so plegli na železniški tir, na podzidek, na ceste in na gnojne kupe, ker je bilo na njih vsaj mehko ležišče. Zdaj in zdaj se je zataknil umirajoči kakor štor s podzidka na cesto. Nihče se ni zmenil zanje. Ječali so in z onemoglim glasom so še klicali »Alah«, a kdo bi jih poslušal?

pa bi vsaj dalje pustil delati. Polastila se ga je otožnost in dejal je temno: »Mari bi delal petnajst ur, da bi vsaj kaj zaslužil.«

»Tako je!« smo pritrdili vsi enoglasno. »Delali bi!« a da bi bil prej kateri pred mojstrom zini le besedo in naznanil našo željo, tega bi ne bil tvegala nobeden.

»Pa delajmo toliko lenejše ...« je svetoval Slovák vnovič in se nezaupno ozrl okrog sebe. Neumno bi ne bilo, ali tako na obeh, tako očito postajati nikakor ni kazalo; vedno in vedno so predi mimo gospodje tovarniški uradniki. Izrazil sem tovarišem svoje mnenje.

»To ni nič!« je odločil eden prejšnjih delavcev. »Na to se ni treba ozirati. Mi smo neodvisni od tovarne, ker delamo le za tujo firmo.«

»Dobro!« In iz same kljubovalnosti smo delali počasneje. Temen mrak je zalil tovarniško dvorišče in treba je bilo nehati; ura je bila pet.

»Gremo!« so dejali oni trije in se odpravljali.

»Da! Ali jaz nimam stanovanja ...« sem jim zaupal sramežljivo in stal tiho.

»Stanovanja! Pojdi kar zmenoj!« me je povabil delavec, tisti, ki je dopoldne najbolj pikal. »Imam prazno kamrico in vzamem te vanjo.« Zahvalil sem se mu in šel z njim.

»Fina kamrica, zračna in svetla,« mi je povedoval gredoč. »In hrano tudi dobiš pri meni ... dobra hrana — ne rečem dobra, navadna delavska hrana je in plačal boš mesečno štirideset kron za vse skupaj. Kaj?«

»Štirideset kron mesečno,« sem se nasmehnil, »če bom le zaslužil toliko na mesec.«

»Ali se ti zdi predrago?« me je vprašal tovariš boječe.

»Ne, to ne, ampak razumno z mojim plačilom.«

»Počakaj!« me je potolažil, »kadar se prične

Vsi smo bili že topi, to veliko umiranje nam ni bilo nič posebnega. Do hotela smo se morali preriti skozi umirajoče, njihovi modrikasto sivi obrazi so bili brezizrazni. Nekateri so krčevito držali v roki limone, menda edino sredstvo, ki je tukaj uporabljajo proti koleri. Ves zrak je bil napolnjen z bolezenskimi snovmi, zoprn mehak je bil in mislil sem, da bom vsak čas pričel bruhati. V hotelu so bili nastanjeni oficirji od intendance in turški zdravniki.

Mald turški zdravnik, ki je lomil nekoliko nemško, se mi je približal in prosil če sme pristi k moji mizi. Nisem mogel zavrniti njegove prošnje, čeprav mi je povedal, da je pravkar prišel s transportom bolnikov, obolelimi na koleri, iz Hademkeja. To je bil transport, ki sem ga videl na železniškem tiru. Pravil mi je, da si ne more nihče predstavljati, kako grozno da umirajo vojaki v Hademkeju. Turška vlada je napravila to napako, da je poklicala azijske bataljone, ki so prišli iz okuženih vasi in zanesli kolero med armado. Mladi zdravnik je izgledal silno slabo, čeprav je uporabljal vse mogoče varnostne odredbe. Med jedjo je desinficiral žlico, vilice in nož z limonino lupino, vsaki jedi je pridal limonin sok in vлил v pijačo mlečno kislino. Zmenila sva se, da bova prihodnji dan zopet skupaj obedovala, a zdravnika ni bilo in dan pozneje sem izvedel, da je tudi njega pobrala kolera. Isti dan sem govoril z mladim, čvrstim turškim oficirjem in ves vesel mi je pravil, da bo tudi šel vendar še v boj, ki si ga tako želi in da odpošlje jutri v Hademkej. Da, prišel je do sovražnika, ne da bi mu bilo treba dolgega potovanja. Vrata bolnišnice so se za njim zaprla.

Nič več nisem mogel zdržati v tem strašnem kraju. Še z dvema drugima poročevalcema, ki sta prišla iz Carigrada, sem odjezdil v Eksmos, ki še ni bil okužen. Ali kako se je spremenila cesta! Kjer je še pred nekaj dnevi vladalo živahno, zdravo življenje taborišča, tam je bil posejan prostor z vsakovrstnimi oblačili. Čuden zrak, ki je vel od taborišča, nam je le prejasno pravil, kateri sovražnik je povzročil spremembo. S temnimi slutnjami smo se bližali našemu kraju. Pred krajem smo ugledali oddelek Rdečega polumeseca. Radovedno in začudeno so nas gledali. Kmalu smo razumeli njihovo začudenje. Ves kraj, ki smo ga zapustili pred nekaj dnevi še popolnoma zdravega, je izumrl. Hiše so bile zaprte, okna sneta, da je zrak imel svobodno pot. Na pokopališču so kopali sanitetni vojaki velike grobove. Ali smo mar mi, ki smo prvi dospeli v ta kraj z bojišča, zanesli v prijazni kraj kal grozne bolezni? Kdo zamore o tem soditi z gotovostjo? Tihi in zatopljeni v bridke misli, smo odjezdili nazaj v San Stefano.

Dosedanji stroški balkanske vojne.

Krvavo klanje na Balkanu ni le zahtevalo ogromnih človeških žrtev, temveč tudi neizmerno visoke vsote denarja. Seveda se ne more natančno povedati koliko je stala vojna, a približni računi so pač mogoči.

Črna gora je prva napovedala vojno Turčiji. To je bilo dne 8. oktobra. Devet dni pozneje so napovedale vojno Turčiji še ostale balkanske države: Bolgarija, Srbija, Grška.

Dnevni vojni stroški Črne gore, med katere so uštet tudi stroški za živež in municijo, znašajo okroglo 100.000 K. Ker je pa vojna Črne gore s Turčijo pričela 8. oktobra, je Črna gora

pravo delo, bo po petnajst ur na dnino in tedaj se bo zaslužilo kaj.

»Mislite?« — No potem bom plačeval. Peljal me je skozi ulico visokih, dolgočasnih delavskih hiš s temnimi, ali slabo razsvetljenimi okni brez zaves in mislil sem, da zavije v katero. Toda hitel je dalje po trgu, mimo gostiln in prodajaln in tam pri zadnjih hišah se je zasukal v ozko stransko ulico, iz katere je smrdelo po gnoju in po gnolobi. Previdno in tipaje okrog sebe sva se premikala dalje; tla so bila namreč silno nezanesljiva, jamasta in grudasta in povrh tema okrog in okrog. Pritipala sva do nizke in razvezne hiše in obstala pred vrati.

»Zdaj sva doma,« je dejal tovariš z glasom, ki se je krasno prilagajal okolici. Odrinil je vrata in vstopila sva v temno in globoko vežo in nezdrav, plesniv vzduh naju je objel.

»Pazi, da ne boš delal ropota!« mi je šepetal mož na uho, »sicer se vznemiri gospodinja ...« Stisnil sem se k surovemu, mokremu zidu in počasi drsal po vlažnih tleh za tovarišem. Tedaj je vztrepetal skozi temo zagrljen, cvileč glas in neprijetno oživil tišino. Krik se je nadaljeval in se oglašal v taktu, otročji, tenek in bolesten. Mož pred menoj se je zganil in se vznemiril.

»Ah! se že spet grizeta — kako evilita,« je zamrmral pred se.

»Kdo?« sem vprašal nervozno in razburjeno.

»Mir — ne vpij ...« je zaprosil tovariš. »Otroka sta ... ah, če sliši gospodinja!« — Sem!« me je poklical tiho in narahlo stresel ključavnico v vratih. Planil sem v smeri, odkoder je prihajal ropot in ga zgrabil za obleko.

»Daj, odpi, če stanuješ tukaj!« sem silil.

(Dalie.)

doslej potrošila v vojne svrhe okoli 5 milijonov kron. Koliko je znašala črnogorska vojna glav- nica, ni znano. Znano pa je, da je Črna gora dne 5. novembra izdala zakon, po katerem so stavljani v promet državni boni v znesku 2 mi- ljonov kron. Vojna glavica ni mogla znašati mnogo nad 3 milijone. Črna gora je skoraj go- tovo že izčrpala svoja sredstva in bo morala začeti z izdajo novih državnih bonov.

Grška je imela začetkom vojne na razpo- lago vojno glavico 57 milijonov kron. Dnevni vojni stroški Grške znašajo 333.000 K. Od tega odpade na oskrbovanje 134.000 K. Prevojni stroški po kopnem in po morju so uračunjeni v dnevne vojne stroške. Za stroške mornarice še ni podatkov, ali ti znašajo najmanj 100.000 kron na dan. Samo za mornarico je Grška iz- dala doslej 20 milijonov kron.

Srbska vojna glavica je znašala začetkom vojne 140 milijonov dinarjev. Dne 13. oktobra je dovolila srbska narodna skupščina v vojne namene 55 milijonov dinarjev in istočasno je odobrila tudi kredit 21 milijonov dinarjev, ki ga je v mesecu juniju dovolila v vojne svrhe. Dnevni vojni stroški Srbije znašajo 1 milijon di- narjev, in tako bi izdala Srbija do konca t. m. za vojno 44 milijonov dinarjev. Od vojnega kre- dita v znesku 55 milijonov ji ostane še 11 miljo- nov dinarjev, in imela bo na razpolago še celo vojno glavico 140 milijonov. Srbija ima torej še dovolj sredstev za večmesečno vojno.

Bolgarska je imela začetkom meseca okto- bra 180 milijonov levov vojne glavice. Stroški za 17dnevno mobilizacijo so znašali 25 miljo- nov, za vojno je ostalo samo okoli 150 milijon levov. Dnevni vojni stroški znašajo 1 milijon 200.000 levov. Vojna glavica zadošča za 125 dni, računajoč od 18. oktobra dalje. Ker bol- garska intendantca plačuje dnevno 400.000 levov za rekvizicije z boni, bo zadoščala vojna glav- nica za 157 dni. Ako vojna uprava izda do konca t. m. do 50 milijon levov, ostane Bol- gariji za vojevanje še 100 milijon levov.

Turčiji se godi najslabše: V vojne svrhe je izdala doslej 83 milijonov; dovoljen ji je kredit za tri mesece v znesku 140 milijonov. Od te svote se je moralo pokriti 96 milijonov potom posojila. Če bi se vojna nadaljevala, bi bila Tur- čija prisiljena zateči se k novim posojilom.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Stavka v papirnici na Vevčah pri Ljub- lani.** Včeraj se je vršila pred deželnim kot vzklicnim obrtnim sodiščem v Ljubljani obrav- nava, pri kateri je tožilo ravnateljstvo tiste de- lavce, ki stanujejo v tovarniških hišah, zaradi izpraznjenja stanovanj. Predsednik vzklicnega sodišča je prav energično vplival na stranki, da sta se poravnali, in sicer tako, da sme de- lavstvo ostati v tovarniških stanovanjih ne gle- de na to, ali gre na delo ali ne, razen osmih profesoristov, ki jih tovarna potrebuje ob montiranju strojev in ki naj vsi nastopijo delo takoj ali vsaj prvi ponedeljek ter delajo nepretr- goma, če jih ne zadrži izredna sila, brezplačno do 15. januarja 1913. Ravnateljstvo si pridržuje pravico, da par oseb odslovi, vohče pa sprejme delavstvo ob starih pogojih takoj nazaj v delo. Ta poravnava je bila potrebna iz praktičnosti, dasi žali delavski čut solidarnosti, zaradi tega, ker je pričakovati, da delavstvo in tovarna naj- čista v teku meseca, ki ga imata na razpolago, primerno pot, da se stavka konča kolikorle uspešno in čisto za delavce, ki tako vztrajno in solidarno nastopajo. Prepričani smo, da je tukaj mogoče sporazum, če le hoče ravnateljstvo, zakaj delavstvo je malenkosti ali pravzaprav ničesar ne zahteva. Če je pa nekaj, kar ravnat- eljstvu ne ugaja, kakor daje zastopnik tovarne razumeti, potem naj se sklene pogodba z delav- ci, da bodo vedeli, kaj je njih pravica in dolž- nost. Tvorinški red za dobre razmere v tovarni malokdaj zadostuje. Treba pa je jasnosti v vsa- kem delovnem razmerju.

— **Obrtno-pospeševalni urad** je zopet delil podpore. Čevljarška zadruga v Mirni je dobila

GIOVANNI VERGA: Sirota.

Dekletce je stopilo v vežo, ovilo svoj pred- pasnik okrog prsta in dejalo: »Tukaj sem.« Ker se nihče ni zanimal za njo, je plašno motrila ženske, ki so gnetle testo in nadaljevala: »Dejali so mi, da naj grem k teti Marijani.« »Pojdi sem, pojdi sem,« jo je poklicala teta Marijana — od ognja, ki se je iz peči razlival po njej, vsa zardela kot črešnja. »Gotovo so prišli previdet teto Franico, ker so poslali otroka semkaj,« je pripomnila žena s Kozaricevega. Druga izmed ženskih, ki je tudi gnetla testo, je zasukala svojo glavo in ne da bi mirovala s svojima močnima, preko komolca razgalje- nima rokama, je vprašala otroka: »Kako je s tvojo mamo? Kaj?« Dekletce, ki žene ni poznalo, jo je plašno pogledalo z velikimi očmi, pobesilo glavico, še tesneje obilo prst s predpasnikom in zamr- mralo s tihim glasom: »V postelji je.« »Čujte, ljubi Bog jo kliče k sebi!« je dejala Kozarica. »Ali ne slišite plakanja sosed?« »Kakor hitro bo pečen moj kruh,« je rekla teta Marijana, »grem za trenutek pogledat, če morem kaj pomagati. Rome izgubi svojo desno roko, če mu Bog vzame tudi to ženo.« »Vsak nima sreče z ženami, kakor nima vsak sreče pri živini. Kolikor si jih pridobi, to- liko mu jih odmirje. Le pomislite na Rezuljo!« »Snoči,« je pristavila Kozarica, »sem sre- čala Rometa pred njegovim pragom, ko se je pred mrakom vračal domov in si brisal svoje oči z robcem.« »Čudovit umetnik je,« je dodala druga žen- ska, ki je gnetla testo, »v spravljanju svojih žene na oni svet. V pičlih treh letih je podelal dve hčeri Smolarjevi, drugo za drugo! In ne bo dolgo, bo umiril tretjo in požrl vse imetje Smo- larjevo.« »A je to dekletce Franičino ali prve žene?«

strojev v vrednosti do 8000 kron; v gotovini 1000 kron v pokritje obresti in 5000 kron po- sojila. **Mizarska zadruga v St. Vidu nad Ljub- lano** dobi elektromotor za 2000 kron, ki ga od- plača v — desetih letih. **Sitararska in žimarska zadruga** v Stražišču pri Kranju dobi 3000 kron podpore, **sodarska zadruga** v Češnjici pri Selcih dobi strojev za 16.000 kron. Tudi **železarska zadruga** v Kropi dobi podporo, ko ji bo še de- žela dala nekaj tisočakov, da bo več! Tako se je sklenilo v seji dne 10. t. m. Iz tega se vidi, kako se deli klerikalnem podporo. Prošnjo rev- nih mizarskih delavcev, ki so združeni v »Pro- duktivni zadrugi ljubljanskih mizarjev« so pa lani enostavno zavrnili, češ: ni denarja, ne gre, nimamo. Da — čudna so pota previdnosti po- litike.

— **Dramatično društvo v Idriji** uprizori v soboto zvečer v pivarni pri »Črnem orlu« iz- virno noviteto »Katka Poljakova« drama v treh dejanjih, spisal E. Gangl. Začetek točno ob pol 9., konec ob 11. — Vstopnice so v predprodaji v trafikih gđe. Leni Lapajnetove.

— **Nesreča na gorenski železnici.** Iz Kra- nja poročajo, da je prišel v sredo jutranji gorenski vlak v Kranj z zamudo 23 minut. Zamudo je povzročila nesreča, ki se je pripetila med Skofjo Loko in Kranjem. Vozniku se je splašil konj in je dirjal z vozom čez železniški tir ravo- no, ko je prišel vlak. Strojevodja vlaka ni mo- gel več ustaviti. Lokomotiva je zagrabila konja in voz. Voz je razbit, konj razmesaren, voznik, ki je skočil v zadnjem trenutku iz voza, pa je težko poškodovan na glavi.

— **Nesreča pri zgradbi belokranjske želez- nice.** Pri zgradbi viadukta čez Krupo pri Gra- dcau je padel s čez 6 m visokega odra delavec Alojz Klepec iz Pokluka pri Vranovcih. rojen leta 1896. Pri tem se je precej poškodoval na levi roki in toži tudi o notranjih bolečinah.

— **Meglič obsojen.** Ljubljansko deželno so- dišče je obsodilo bivšega občinskega svetnika Megliča na tri mesece strogega zapore, v kate- rega se zaračuna 21 dni, ki jih je že preстал v preiskovalnem zaporu. Meglič je kriv, da ni na- povedal konkurza, ko je zašel v nezmožnost, da plača svoje obveznosti. Kriv je tudi ker je knjigovodstvo pomanjkljivo vodil. Nadalje je kriv, ker je prodal zarubljeni oves in ker je in- kasiral najemnino v Šiški in neko izterjano vsoto pri dr. Treotu. Oproščen pa je obtožbe, da je hotel Škrlevo oškodovati za 980 K. Ob- toženec zagovarja, da je bil aktiven, ni bil res- ničen, ker je bil dejansko pasiven že leta 1909. Proti sodbi je Megličev zagovornik g. Koblar priglasi ničnostno pritožbo.

— **Gost iz Aleksandrije.** Pred dnevi se je pripeljal v Ljubljano eleganten gospod, ki je pet dni osrečeval naše mesto s svojo navzočnostjo. Predstavljal se je tukajšnjim tvečkam kot Fran- coz iz Aleksandrije, gospod Caram. Ker je v Aleksandriji res tvečka Caram & Frere, so mi- silile tvečke, da imajo opraviti z uglednim go- spodarjem te odlične tvečke. Po Ljubljani je ele- gantni gospod kazal oferte iz Zagreba za razna dela pri velikem hotelu v Aleksandriji ter pravil, da bo dela za svoj hotel raje naročil v Ljubljani. Nekateri ljubljanski veleobrtniki, oziroma in- dustrijalci so te izjave vzeli z velikim veseljem na znanje ter se odličnemu gospodu globoko kla- njali. Bili so naravnost navdušeni, kajti pri eni tvečki je naročil oprave za 60 sob, pri drugi oprave za 100 sob, pri tretji 50 vagonov lesa, pri četrti 250 vrat itd. Zares imenitna kupčija! Posamezne tvečke so dobile velika naročila za 74.000 K, 120.000 K itd. Naročitelje je oblastno iz- javljal, da bo 20 odstotkov takoj plačal, ostanek pa pri prevzetju blaga. Kazal je brzotajvo, na kateri je bila podpisana Anglo-banka z Dunaja in ki se je glasila: »Nakazano Vam je 20.000 K.« Ko je s to brzotajvo obral svoje večje dobavi- telje, ki pa sedaj sramežljivo molče, je prišel tudi k nekemu svojemu »dobavitelju« obrtniku in ga napumpal, naj mu da 250 K za brzotajvo in druge izdatke. Ko mu je obrtnik dal 250 K, je fini gospod obrtnika povabil na obed k »Slonu«. Tu je izvalil odlični dobavitelj iz obrt-

»Iz prvega zakona. Toda tudi drugo ženo je ljubilo, kakor svojo mater; sirota je nje neča- kinja.«

Ko je deklica čula, da govore o njej, je po- čela v koticu tiho ihteti in si lehčala svoje težko srce, ki ga je igraje s predpasnikom do- slej obvladovala.

»Pojdi sem, pojdi sem,« je ponovila teta Marijana, »pogača je pečena. Ne jokaj, ljubi otrok, mati je že v paradižu.«

Otrok si je otrl solze s sklenjeno roko; med tem je teta Marijana pogledala v peč.

»Uboga Franica!« je dejala sosed, ki je pogledala v vežo. »Ravnokar gredo pogrebci; prav sedaj so šli mimo.«

»Sveta Pomočnica, obvari nas pred ne- srečo!« so vzkliknile žene in se prekrizale.

Teta Marijana je vzela pogačo iz peči, otresla pepel in jo dala otroku; deklica jo je oprezno vzela v predpasnik in odšla.

»Kam greš?« je klicala teta Marijana za njo. »Ostani tukaj. Doma je dimnikar s črnim svojim obrazom, ki pobira otroke.«

Resno je poslušalo dekletce in odprlo svoje oči. Potem je odvrnilo z otroško potrpežlji- vostjo: »Nesem jo mamič.«

»Mamič ni več. Ostani tu,« je ponovila ena izmed sosed. »Le pojej svojo pogačo.«

Dekletce se je vse otožno spravilo na naj- nižjo stopnjico pri izhodu in držalo z obema ro- kama pogačo, ne da bi jo zavžilo. Ugledavši očeta je veselo poskočilo in mu hitelo nasproti.

nika še 150 kron, kmalu po bogatem obedu pa izginil iz Ljubljane. Obrtnik se sedaj silno jezi, češ, da je drago plačal obed sebi in sleparju. Koliko je slepar oškodoval druge tvečke, se še ne ve, ker zelo previdno molče.

— **Iz gledališke pisarne.** V soboto »Ptičar« za nepar abonente. — V nedeljo popoldne (izven abonementa, za lože nepar) opereta »Boccaccio« in zvečer »Ptičar« za par-abo- nente. — Opera pripravlja operi »Hoffman- nove pripovedke« in »Naskok na inlin«; drama Shakespearjevo burkasto »Komedijo zmeš- njav«, Strindbergovega »Upnika«, Courteli- neovega »Neizprosnega stražnika« in »Snu- bača« (Čelov).

— **Dela v strugi Ljubljanice.** Pri prisilni de- lavnici deluje veliki bager; enakomerno se že- lezni koš spušča na tla, zariva v kamenje, gra- moz in zemljo in do vrha napolnjen zopet dviga ter izpraznjuje v pripravljene železniške vo- zove. Ko je cel vlak poln, ga lokomotiva po- tegne na Kodeljevo, kjer nasipanje zopet vidno napreduje. Pri franciškanskem mostu sta z od- peljevanjem zemlje zaposleni dve lokomotivi, pri šentpeterskem mostu pa ena. Od franciškans- kega mostu na levi strani je v dolžini 80 m skopan 3 do 4 m širok in istotoliko globok jarek, podprt s kolmi. Kapanje jarka, ki je v zvezi z zgradbo obrežnih zdov, se bo nadaljevalo. Tu je položen sedaj še tretji tir. Od deželne bol- nice do Vodmata je struga razstreljena ter bo vse nadaljnje trebljenje opravil bager. Kanal ob Hribarjevi tovarni se odstrani.

— **Umrli so v Ljubljani.** Sestra Filomena Eva Stelzer, usmiljenka, 70 let. — Ana Egia, kavarnarjeva vdova, 64 let. — Josip Jankovič, sin železniškega delavca, 22 ur. — Luka Košir, občinski ubožec, 71 let. — Ivana Fatur, bivša delavka, 42 let. — Ivan Wacik, podjetnik, 77 let. — Terezija Mostar, kuharica, 42 let.

— **S trebuhom za kruhom.** V sredo se je pripeljal iz Amerike 12 Hrvatov, iz Nemčije pa 40.

— **Mestno drsališče pod Tivolijem** so otvo- rili včeraj.

— **Aretacija.** Predvčerajšnjim je orožništvo v Radgoni tukajšnjo policijo brzotajvo obve- stilo, da je služkinja Filipina Pritekelj, rojena 1887. leta v Ljubljani ter pristojna v Turjak, na sumu, da je tam ukradla zlato žensko uro, sre- brno broško, 5 ruh in 4 predpasnike ter da brz- kone pride v Ljubljano. Policija je osumljenko včeraj izsledila v neki gostilni v Kolodvorski ulici in jo aretirala.

— **Smrtna nezgoda.** V sredo popoldne se je peljala s kolesjem vdova Frančiška Kramar iz Ljubljane proti domu na Ig. Ravno pred vasjo je pridrivil za njo s par konji Ivan Steblaj, p. d. Krogarjev z Iga. Njegovi konji so se splašili in z vozom zadeli ob koleselj, da se je prevrnil. Frančiška Kramar je padla iz koleseljna, odlete- la v jarek na led in se ubila.

— **Zopet nesreča s samokresom.** Na Dru- lovki pri Kranju je krojaški pomočnik svojega tovariša s samokresom dosmrtno ustrelil, ravno ko sta ga pregledovala ali — igrala. Samokres je last gospodarja.

— **Amerikanca.** Nadstražnik je na južnem ko- lodvoru prijel tudi Antona Janca, rojenega v Šent Rupertu pri Krškem in Jožefa Sladiča, ro- jenega leta 1895. ravnatom, katera sta se hotela izseliti v Ameriko ter se s tem odtegniti voja- ški dolžnosti. Oba so izročili deželnemu sodišču.

— **Vreča moke** je bila v sredo ukradena kmetu, ki jo je bil popustil pred mitnico na Tr- žaški cesti.

— **Izgubil je potnik** Peter Bürger zlat pr- stan z dvema kamenoma. — Prostak strojnega oddelka Fran Zajc je izgubil bankovec za 10 K.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes v petek, dne 13. decembra: Specialni večer. 1. Pogled na Los Angeles. (Potovalni film.) 2. Priporočeno pismo. (Komično.) 3. Mali medved. (Velezan- tiv znanstvenih posnetek.) 4. Pozabljena cen- timeterska mera. (Velekomično.) 5. I. del: Zgubljeni sin. (Zanimiva drama iz rodbinskega življenja.) 2. minuti odmora. 6. II. del: Zgub-

bolna, je vstala iz postelje, da je nakrmila žre- bička, ki smo ga sedaj odstavili. In ni trpela, da bi klical zdravnika in kupil zdravila, da ne iz- dajem denarja za njo. Take ženske, kakor je bila ta, ne dobim več. Rečem vam! Naj plakam, vzroka imam več kot dovolj!«

In zmajeval je z glavo in izmikal pleča, ka- kor da bi nosil na njih breme svoje nesreče.

»Nu, drugo ženo dobite lahko,« mu je rekla Kozarica v tolažbo, »samo če hočete.«

»Ne, ne!« je odgovoril Rome in pobesil glavo kakor mezeg. »Take žene, kot je bila ta, ne dobim več. To pot ostanem vdovec! To vam rečem!«

Teta Marijana mu je prestrigla besedo. »Ne blebetajte neumnosti, to ni prav! Po- iskati si morate drugo žensko že zastran male sirote. Kdo naj skrbi zanjo, kadar delate na po- lju? Ali naj skače po cesti?«

»Poiščite mi ženo, kot je bila ta! Ni se umivala, da ni onečistila vode; doma je delala bolj kot vsak delavec; zvesta in vdana, kakor je bila, bi mi ne bila izmeknila niti peščice fi- žola iz kašče. in nikdar mi ni rekla: Daj! In pri vsem tem, koliko je prinesla seboj v zakon, same stvari, ki so vredne lepega denarja. In vse to moram vrniti, ker ni imela otrok! Ravnokar mi je povedal cerkovnik, ko je prinesel bla- goslovljeno vodo. In kako je ljubila dekleta, ki jo je spominjalo na sestro. Tujka, ki bi ne bila nje teta, bi gledala siroto po strani.«

»Če vzamete tretjo hčer Smolarjevo, bi bilo z doto in otrokom vse v najlepšem redu,« je dejala Kozarica.

»Rečem Vam, ne govorite mi o tem, usta imam polna žolča, če se tega domislím.«

»Taki pogovori se sedaj ne podajo,« je strogo izrekla teta Marijana, »Prigrizniti raje kako malenkost, Rome, saj ste čisto onemogli.«

»Ne, ne! je zatrijeval Rome. »Ne govorite mi o jedi; zdi se mi, kot da bi me žganec tiščal v grlu.« (Konec prih.)

ljeni sin. 7. Napad iz oblakov. (Humoristično.) Samo zvečer. — Jutri v soboto »Katastrofa«. (Senzacijska učinkovitost. Nordiskfilm Co. v dveli delih.) Pri vseh predstavah. V torek: »Večne priče«. (Senzacijska drama.) Pri vseh predstavah.

Socializem po svetu.

Kakor mi slabotni ljudje, tako se je tudi So- cializem ves pošten in pravičen zagledal na svo- jem potovanju najprej v krasne palače in gra- dove, v blešč plestva in vladarjev. Hotel se je torej nastaniti pri njih. Odkazali so mu jako vpludno kotichek za bivanje. Socializem je kmalu opazil, da ga zaničljivo ogledujejo, klateža. Za- smehovali in zasramovali so Socializem glas- neje in glasneje, a med seboj so se opravičali in obrekovali, sovražili so se in pobijali, sple- karili drug proti drugemu in poginjali v blatu nemoralnosti.

V tej družbi je našel Socializem tudi »du- hovníštvo«, ki je dopovedovalo ljubezen, po- štenost, ponižnost in skromnost zatiranemu člo- vektvu, a samo se vdajalo vsem strastem in na- sladam in povečevalo blešč. Pošteni Sociali- zem vzame svoj klobuček, pa hajdi.

Gre po samotni poti in sreča moža, ženo in par otrok z njima.

Kdo ste, ljudje božji? E, nič nismo, po svetu se potepamo in dela iščemo; če ga nam kdo da, pa delamo, in preganjajo nas, zatirajo, izkori- ščajo, sovražijo; to ni pošteno; ali ne bi bilo boljše, če bi vsi ljudje skrbeli v najlepšem brato- ljubju za splošen blagor. Zemlja rodi, delo pri- naša sadove, ki jih uživajo drugi — nekateri.

Socializem se zamisli. Ta človek je pa dru- gačen kakor oni, aa, to je delavec; oni so me zasmehevali, ta mož pa čuti prav tako kakor jaz sam, pošten je kakor jaz, in pravičen. Nato vpraša moža:

Ali je mnogo takih ljudi kakor ste vi? Mož pove Socializmu, da jih je mnogo in da jih je več in več, ker si oblastni ljudje prilasčajo v svoji krivični sebičnosti vse zemeljske dobrine in hoče peščica veliki del človeštva zaslužiti, mu vzeti vso svobodo in vse pomočke za živ- ljenje, da mu jih potem za težko delo milo- stno deli ali pa ne.

Socializmu ugajajo te odkritosrčne besede. Tako, tako! Jako prijazna družbica ste, imate tiste nazore kakor jaz. Spoprijateljimo se, jaz iščem strehe, ki je sedaj sicer tudi vi ni- mate, a če vam bodo veliki gospodje dali delo, se bo že kako dobil tudi boren kotichek za sta- novanje. Če me potisnete v najskromnejši ko- tichek, bom zadovoljen, samo da bom pri vas, ker ste plemeniti in pošteni ljudje. Iskal sem dru- god prijateljstva, a sem našel hinavščino in ostudno zahrbtnost, zato sem prišel med vas, med delavce.

Mož ni ugovarjal. Dobil je kmalu delo v tovarni, kjer je bilo mnogo delavcev. Vsi so bili upali, siromašni, a odkritosrčni. Seznanil in spo- prijateljil se je mož s tovariši, pripovedoval jim, kako je srečal beden in gladen pošteni Socia- lizem, da stanuje sedaj pri njem, in kako plemenit in pravicoluben je. Vse delavstvo se je jelo zanimati zanj, videti in slišati so ga hoteli in zrlí so mu zaupno v odkritosrčne oči, v pravično lice, se sklepali okoli njega in pričeli uvidevati, kako močni postajajo, stiskali so pest in pravili: ta pest dela, delo vzdržuje vse, torej ta pest vzdržuje vse.

Tedaj pa, tedaj pride tovarnar in svari pred pritepenecem. Pridejo »duhovniki« in svare de- lavstvo pred Socializmom, pridejo »popje« in napravijo razkol med delavstvom, huškajo de- lavca proti delavcu, ne govore o Socializmu, ker ne vedo o njem ničesar, marveč izigravajo osebo proti osebi, delavstvo proti prijateljem Socializma, onečassajo njih imena, da bi se jim zločesto delo bolje posrečilo. Tako delajo »popje« in skromni Socializem, vsa plemenitost, ki si jo more človek le misliti, se odvrača z gne- vom od takih nepoštenih bojišč, ker je sam po- šten in plemenit. Sveti se jim lice, zlobno lice »popom«, če se jim posreči napraviti razkol med delavstvom in prid svoje sebičnosti in v prid de- lavstvu sovražnih elementov.

Tako je modroval Socializem in se še huje stisnil v svoj kotichek.

Toda v temnem koticčku je zbiral nove moči; vedel je, da v človeštvo prostaška bojevitost »popov« ne more obroditi sadov, ne more bla- godejno vplivati na prepoved človeške družbe. Zato je snoval in snoval, spodbujal srca pro- letarcev in vedril njih duše, da z elementarno silo bruhejno na dan v obliki plemenite pravič- nosti — socializma, Socializem se je stisnil v zadnji kotichek delavskega srca in nihče ga ne izruje iz njega. Nobeno meščansko rokovnja- štvu, nobena nepoštenost.

Preplemenit je socializem, da bi ga nego- vali s čem drugim nego s plemenitostjo in s plemenito obrambo.

Socializem pozna revolucijo, revolucijo v srcih vsega delavstva.

Tako je modroval Socializem in se ni ozi- ral na dejanja zlih duhov, marveč je delal dalje in dalje, dela še in bo delal — dokler se ures- ničel socialistični cilj.

Stajersko.

— **Trbovlje.** Sodruga pevce opozarjamo, da se bodo odslej naprej pevske vaje vršile vsako nedeljo; začno se vselej točno ob 3. popoldne. Prva vaja se vrši v nedeljo, dne 15. decembra. Vabimo vse sodruga pevce, naj se pevskih vaj točno in polnoštevilno udeležujejo, ker čaka pevski zbor v kratkem jako važen nastop.

Koroško.

— **Smrt voznika.** Hlapec nekega posestnika pri Šentpetru pri Celovcu je peljal v sredo po- poldne voz gramoza v mesto. Na nekem ovinku se je voz prekrucnil in padel na voznika. Ko so prihiteli ljudje na pomoč, je bil voznik že mrtev.

— **Poskušeni vlom.** V prodajalno Zadrugne pekarnice na Cesarja Josipa trgu v Beljaku sta vlomila dva taova in siloma odprla blagajno. Toda v trenutku, ko sta hotela pobrati denar, je prišla hišnica, ki je neznana vlomilca prepodila.

— **Ne puščajte otrok samih doma.** V okolici Trebna je pustila žena nekega delavca svoje tri otroke, izmed katerih je najstarejši 4 leta star — same doma, zaklenjene v sobi in je nesla svojemu možu kosilo. Ko se je vrnila, je našla vse tri otroke v hudem dimu zadušene in mrtve. Dva sta ležala na postelji, eden pa pod poseljo. Ta žena je izgubila pred nekaj časa že dva otroke vsled nesreče, in sicer ji je eden utonil, drugi pa se do smrti poparil z lugom.

— **Zmrznili je.** V Libelach na Sp. Koroskem je 9. t. m. zmrznila M. Mežnar, posestnica na Gorčeh. Šla je po opravkih v mlino; med potom ji je prišlo slabo, obležala je in zmrznila. Našli so jo šele drugo jutro.

Trst.

— **Novoizvoljeni politični odbor** ima svojo prvo sejo v soboto dne 14. t. m. ob 8. zvečer. Povabljeni so tudi člani prejšnjega odbora.

— **Predavanje.** V soboto dne 14. t. m. predava v »Ljudskem odru« sodrug Franc Skobl o predmetu: Zgodovina strokovnega gibanja v Avstriji. Dolžnost vsakega, ki se resnično zanima za razvoj organizacije in stranke, je, da poseti zanimivo in poučno predavanje. Vstopnina 20 vin.

— **Slovenska socialna demokratična ženska organizacija** vabi na javen ženski shod, ki bo v nedeljo 15. decembra 1912 ob 4. popoldne v Maganjevi dvorani v Sv. Križu. Dnevni red: Žena in socialna demokracija; poročila sodružica Antonija Gornikova. Delavke, sodružice! Shod je izredne važnosti. Potrebno je, da žena ne ostane tuja modernemu socialnemu gibanju. Potrebno je pa tudi, da žena izve, odkod izvira to gibanje, odkod izvira revščina in izkoriščanje. Zato udeležite se tega shoda, ki ga sklicuje naša ženska organizacija v velikem številu.

— **Samomor.** 43letni Ivan Pinter, penzionist, vratar v ulici Tiziano št. 1, si je predvečerašnjem pognal kroglo v čelo pred zrcalom. Vzrok samomora je pripisati nevratnosti, ki je nadlegovala nesrečnega že dolgo časa sem.

— **Požar v ladjedelnici pri Sv. Roku v Trstu.** V ponedeljek zvečer je izbruhnil ogenj v ladjedelnici. Naenkrat je začela goreti tesarska delavnica tako naglo in silno, da so delavci komaj ušli. Zgorela je električna žaga in mnogo lesa. Ogenj se je prijel tudi lesene podstave, na kateri je Lloydov parnik »Marienbad«. Vendar so ogenj pravočasno zadušili, tako, da parnik ni poškodovan. Škoda znaša čez 6000 kron.

— **Ponarejalci denarja.** V sredo so aretirali v Trstu delavca v tovarni za olje, Poljanec, ki je doma iz Ogrskega. Poljanec je razpečeval ponarejene petkronske tolarje. Polcija je uvela obširno preiskavo in je prišla baje na sled veliki družbi ponarejevalcev in razpečevalcev ponarejenega kovanega denarja.

— **Tržaška porota.** Delavec v tržaški ladjedelnici Del Tin je živel skupaj s svojo ljubico Luizo Rismondovo. Mož je bil silno ljubosumen — opravičeno ali neopravičeno ni dognano — in obenem silno sirov. Pretepal in trpinčil je Rismondovo skoro vsak dan, le vsled grožnje, da jo umori, če se loči od njega, je ostala Rismondova še nadalje pri njem. In zgodilo se je, da je prišel nekake večera mož zopet pijan domov. Začel je pretepavati Rismondovo in njeno hčerko Bianco, ki ga je prosila za mater. Rismondova je Del Tino zagrozila, da go bo zapustila. To je moža tako razjarilo, da je potegnil nož in zabodel obe v prsa. Rana je bila pri obeh smrtna. Ko sta ležali obe žrtvi v krvi na tleh in ječali, je pograbil Del Tin gladilnik in začel tolči ralnici po glavi. Obležali sta obe mrtvi. Del Tin, ki je znan nasilnež in je bil tudi osumljen, da se je udeležil roparskega umora v znani aferi tržaških kočijažev, dejanje prizna. Na predlog njegovega zagovornika sta tržaška psihijatra dognala, da je obtoženec duševno manj vreden. hud alkoholik, nerazsoden in ni odgovoren za svoje dejanje. To mnenje tržaških psihijatrov pa so zdravniki dunajske fakultete ovrgli. Sodišče je ovrglo tudi predlog zagovornika, da naj se določijo vsled tega nesporazuma novi psihijatri. Kot prva priča je bila zaslišana starejša hči in sestra umorjenih, Adela Rismondova, ki je izjavila, da je njena mati nji sama večkrat rekla, kako rada bi zapustila Del Tino, toda ne upa si tega storiti, ker se ga boji in ker ji je že opetovano zagrozil, da jo v tem slučaju ubije. Obtoženec je bil obsojen na osem let zapore. Razprava je trajala dva dni.

Umetnost in književnost.

— **Zadrugni koledar za leto 1913**, ki ga je izdalo konzumno društvo za Ljubljano in okolico, r. z. z. o. z. v Ljubljani, uredil pa sodrug **Anton Kristan**, ima sledečo vsebino (poleg navadne koledarske): 1. Draginja živil, nje vzroki in obrambna sredstva. 2. Važnost lastne glavnice pri zadruharstvu. 3. 25letnica graškega konzumnega društva. 4. Slovenski zadruhar, beri! 5. Narobe svet. 6. O celovškem konzumnem društvu. 7. Sodbe odličnih mož o vrednosti konzumnih društev. 8. O tržaških delavskih zadruhar. 9. Razstava nemških konzumnih društev. 10. Stanje zadruharstva na Angleskem. — Cena 20 vinarjev. Člani konzumnih društev v Ljubljani, v Idriji in Hrastniku dobe koledar zastoni.

Državni zbor.

Dunaj, 12. decembra.

RODBINSKE PODPORE V SLUČAJU MOBILIZACIJE.

Poslanska zbornica je danes sprejela zakon, ki ureja rodbinske podpore v slučaju mobilizacije. Po zaslugi socialnih demokratov je tem podporam odvzet značaj miloščine in se je

vladna predloga v marsičem izboljšala, da si ministrski predsednik prvotno oblastno in ošabno izjavljati, da korektur ne trpi. Seveda so jako mnogo koristnih socialno demokratičnih izpreminjavalnih predlogov, katere je na današnji seji zastopal sodrug Leuthner, vladni ministranje odklonili, tako zahteva, da se ne dela razlike med zakonskimi in nezakonskimi otroci, da se zvišajo prispevki, da se vse vloge v zadevi teh podpor oproste poštine. Celo predlog, da naj, ako pozvane oboli, teče podpora do njegovega povratka, je propadla z 225 proti 128 glasovi. Med čedno družbo, ki je ubila te koristne predloge, nahajamo poleg nemških nacionalcev in nemških krščanskih socialcev tudi naše klerikalce, te velike ljudske prijatelje in vladne obstrukcioniste.

ZAKON O VOJNI TLAKI IN O VOJNIH DAJATVAH V JUSTIČNEM ODESKU.

Glavno zanimanje se obrača samo po sebi umljivo na justični odsek, ki razpravlja o vojni tlaki in o vojni dajatvah. Po kuloarjih se raznašajo vesti, da namerava ministrski predsednik razpustiti zbornico vsled češko radikalne obstrukcije v justičnem in vsled slovenske klerikalne obstrukcije v proračunskem odseku. (Vedno jasneje se kaže, da opravljajo klerikalci na Dunaju naročeno delo!)

Stališče socialnih demokratov je v justičnem odseku preciziral sodr. **Renner**. Dejal je, da je vladna predloga tudi v sedanjih popravljenih oblikah za soc. dem. nesprejemljiva. Vladne obljube glede izvršitnih podpisov so prinesle nekaj jasnosti, za kar gre hvala odsekovim razpravam. **Obstrukcija bi bila vladni močno olajšala stališče, ker bi bila zakon v najtrši obliki kratkotalno razglasila in uvedla.** Delni uspehi, ki smo jih dosegli in ki bi bili še večji, da ne kazi našega dela obstrukcija, so: **Zakon velja le za vojne čase in je njegova zloraba v mirnih časih izključena.** Drugič dobe delavci v militariziranih obratih garantirane mezde. Ampak za nas je zakon še vedno nesprejemljiv, ker je ta zakon zakon prisilnega dela in robote, ogromna nevarnost za vse ljudstvo, ogroženje državljanske svobode.

Vse izpreminjavalne predloge je vladna večina (slovenski klerikalci!) odklonila z 19 proti 9 glasovom.

Ko zaključujemo to poročilo, govori praznim stenam češki radikalec Hübschmann obstrukcijski govor. Seja bo trajala najbrže čez polnoč.

IZ PRORAČUNSKEGA ODESKA.

V proračunskem odseku je govoril danes sodrug dr. **Diamand**. Vse ga je z največjo pozornostjo poslušalo. Najprej je temeljito obratunal z obstrukcijo jugoslovanskih klerikalcev, ki ne ogroža le parlament v tako važnem času, kakršen je ravno sedaj za vse avstrijsko ljudstvo, temveč onemogočuje tudi kritiko vlade, vlade, ki se je izkazala čisto nezmožno. Vso državo je pahnila sedanja vlada v skrajno težaven položaj. Med tem ko je narodno gošpodarstvo v inozemstvu v najlepšem razvoju, je naše narodno gospodarstvo pred strahotno krizo. Cuvajev sistem je res enak izglabljeni vojni, ali zato se ne sme razbiti parlament. **Potem se ostro obrača proti igranju z vojno nevarnostjo, ki brezvestno razburja javno mnenje in ki izhaja od poročevalskega vodstva zunanjega urada.** Na Avstrijskem ni nobene stranke, nobenega sloja, ki bi želel vojno. Tudi mi nečemo vojne, želimo mir in to še posebno naglašam, da smo v tem edini in složni, ker vem, da bodo skušali med mojo izjavo in izjavo nekaterih mojih tovarišev poiskati nesoglasje. Hočemo mir, ali če bi prišlo do vojne z Rusijo, potem bomo napeli vse sile in obvladala bo nas poljske socialne demokrate le ena misel, da bi bil poražen ruski carizem, ki je krvnik našega šega ljudstva. Dr. Diamand slika potem strašen gospodarski položaj v Galiciji in kaže vso brezmišelnost vladne politike. Opozarja tudi na to, da so naše gospodarske priprave za eventualno vojno silno pomankljive, ker ni niti dovolj premoga preskrbljenega. Poslanec Kolischer zakliče vmes: Dunaj ima le za šest dni premoga.

Zadnje vesti.

Premirje na Balkanu.

PROGRAM NOVEGA VOJNEGA MINISTRA.

Dunaj, 13. decembra. Novi vojni minister Krobotin je rekel včeraj uredniku »N. Wiener Tagblatta«: Nimam nikakršnega novega programa. Vse bo ostalo pri starem, sprememb ne bo.

MIROVNA POGAJANJA.

Dunaj, 13. decembra. V tujakšnih političnih krogih ne zro za zaupanjem na mirovna pogajanja, ki se bodo pričela prihodnji teden v Londonu. Med Turčijo in Bolgarijo so glede mej take nepremostljiva nasprotja, da se bodo preikone razblijajanja in priče sovravnosti z nova. Bolgari hočejo na vsak način dobiti Odrin. Balkanske države imajo veliko pozešenje po miru, Turčija pa se čuti dovolj močno, ker ima še ogromno vojaštva v Mali Aziji za nadaljevanje vojne. A tudi med balkanskimi zavezniki ni složnega mnenja.

Dunaj, 13. decembra. »Politčna konferenca« poroča iz Sofije: Bolgarska vlada je že izgubila upanje, da se bodo mirovna pogajanja kmalu končala in računa z dolgotrajnimi pogajanj. Glede meje osvojenega ozemlja proti jugovzhodu se ne bo Bolgarija odrekla ne Odrinu, ne bojišči pri Bunar Hisarju in Ljule Burgasu. Bolgari hočejo imeti oba bregova reke Marice. Solun in Bitolj tudi ne bi Bolgari radi trajno pustili v nebolgarski posesti.

DANEV V BERLINU.

Berlin, 2. decembra. Danev je dospel semkaj dopoldne in se ob eni odpeljal v London. Konferiral je z bolgarskim poslanikom Gešovem in z državnim tajnikom Kiderlen-Waechterjem

dve uri. Časnikarjem je izjavil Danev, da želi Bolgarija urejene politične in gospodarske razmere na Balkanu. Glede Odrina je izjavil, da bo zadnji odločitev izrekla mirovna konferenca. Razmere med Bolgarijo in Romanijo da so dobre in da vlada med obema državama popolno soglasje. Glede vojne med Avstrijo in Srbijo je rekel Danev, da veliko pričakuje od konference poslanikov.

HUJSKANJE OGRSKEGA ČASOPISJA V ZADEVI KONZULA PROCHASKE.

Budimpešta, 13. decembra. »Pesti Hirlap« poročajo od zanesljive (?) strani, da bo Avstro-Ogrska zahtevala od srbske vlade zaradi Prochaske sledeča zadoščenja: 1. Ostro kaznovanje krivcev. 2. Kralj Peter naj diplomatičnim potom izreče obžalovanje zaradi žalitve Avstro-Ogrske. 3. Srbski princ mora prositi osebno konzula Prochasko za odpuščanje. 4. Državna blagajna naj izplača letno konzulu Prochaski 70.000 kron. List objavlja notico na glavnem mestu. Obenem se poroča listu iz Dunaja, da se zadeva konzula Prochaske približuje koncu. Ko pride konzul Edl na Dunaj, se objavi podrobnosti te afere.

NASVETI RUSIJE.

Pariz, 13. decembra. »Journal« poročajo iz Peterburga: Politični in parlamentarni krogi izražajo enoglasno svoje presenečenje nad dejstvom, da Avstro-Ogrska zbira vojaštvo na ruski meji. Minister vnanih zadev sicer priznava, da je položaj jako nevaren; toda vesti z Dunaja sprejema prav mirno. O vojaških pripravah Avstrije sodijo, da so le sredstvo, ki naj prisili Rusijo, da precizira svoje stališče. Rusija hoče vztrajati na svojem nevtralnem stališču. Rusija bo intervenirala le v slučaju, da bi Avstrija pričela z vojaško akcijo z mornariško demonstracijo pred Dračem, česar pa v Peterburgu živ krst ne verjame. Stališče Srbije odgovarja stališču Rusije. Rusija svetuje Srbiji previdno postopanje.

TAJNA POGODBA MED AVSTRIJO IN ITALIJO GLEDE ALBANIJE.

Belgrad, 13. decembra. Poročilo, ki ga je prinesla »Vossische Zeitung«, da obstoja med Avstrijo in Italijo tajna pogodba glede razdelitve Albanije, je povzročilo velikansko razburjenje. Po tej pogodbi naj baje dobi Avstrija severno, Italija pa južno Albanijo.

TURŠKI DOLGOVI IN UPRAVA V IZGUBLJENIH DEŽELAH.

Rim, 12. decembra. »Messaggero« prinaša sledeče informacije: Med vladami vseh velesil se vrše te dni važni pogovori o vprašanju, kako braniti najuspešnejše inozemske koristi pri turškem javnem dolgu. Kakšne korake je ukreniti glede tega pri balkanskih državah? Kakšne rezerve si morajo pridržati velesile glede tega napram zmagovalnim državam balkanske federacije. V mnogih krajih Makedonije izterjavajo nove vlade nekatere davke, ki niso bili več last turške vlade, ker jih je izročila porta kot jamstvo za v inozemstvu najeta posojila in jih je inkasirala porta faktično za inozemske upnike. Zdi se, da so balkanske države gluhe glede zahtev velevlasti. Velesile zahtevajo od balkanskih držav, naj pripoznajo nekatere davke kot neturško last, kot jamstvo od Turčije v inozemstvu najetih dolgov, ali pa naj te davke izterjavajo na račun upnikov. Tudi Italija da je prevzela nalogo plačati dolgove turške, ki so obremenjevali dva turška vilajeta v Afriki, katera je Italija okupirala. O tem bo razpravljala konferenca veleposlanikov v Londonu.

GENERAL RENNENKAMPF POVELJNIK VOJAŠTVA NA VZHODNI MEJI.

Kelmorajn, 13. decembra. »Kölnische Zeitung« objavlja brzojavko iz Peterburga, da se mudi pri carju general Rennenkampf. Tej avdienci se pripisuje velika važnost. General Rennenkampf dobi najbrže poveljništvo nad vojaštvom na vzhodni meji.

POINCARÉ IN SRBSKI DELEGATJE.

Pariz, 12. decembra. Včeraj je Poincaré sprejel srbske delegate in je imel z njimi nad eno uro trajajoč razgovor.

IZMAIL KEMAL IN NJEGOVO POTOVANJE PO EVROPI.

Milan, 12. decembra. »Corriere della Sera« je dobil iz Valone sledečo vest: Predsednik provizorične albanske vlade Izmail Kemal se poda skupno z državnim tajnikom Guracucchijem na potovanje po Evropi. Na pot se podasta baje že v teku osmih dni. Vlada je naročila albanskemu ljudstvu, naj se oboroži, da se prepreči sovražnim četam vstop v Valono.

UPRAVA NOVIH BOLGARSKIH DEŽEL.

Sofija, 12. decembra. Takoj v prvih dneh zasedanja bolgarskega sobranja bo zahteval notranji minister posojilo 1.300.000 frankov za upravo novih bolgarskih dežel v prvem četrtletju 1913.

TURŠKA MORNARICA SE GIBLJE.

Pariz, 12. decembra. Iz Aten poročajo »Information« o dejstvu, da se turška mornarica resnično pripravlja na bitko. Splošno prevladuje v Atenah mnenje, da izzove turško brodogojstvo z grškim brodogojem, o katerem je znano, da se nahaja še vedno pred Dardanelami. Poleg tega se je tudi izvedelo, da stražita dve turški torpedovki uhod v Dardanele noč in dan. Druge vesti celo trdijo, da se je pomorska bitka že pričela.

NA EGEJSKIH OTOKIH.

Atene, 12. decembra. Prebivalci otočja med otoki Kijos in Lezbos, katerih je vsega skupaj okoli 3000 duš, so najperj ujeli turške oblasti. Nato so naprosili Grke, naj po okupaciji Kijosa okupirajo še njihove otoke. Prebivalci so tudi

nabrali med seboj mnogo denarja in ga poslali grški vladi.

BOJI OKOLO SKADRA MED PREMIRJEM.

Bar, 12. decembra. Včeraj ob 10. dopoldne so začeli Turki bombardirati s topovi črnogorske pozicije na Širočki gori in Obliki. Črnogorsko topničarstvo je na turški napad takoj odgovorilo z vso silo in kmalu prisililo Turke, da so umaknili. Sroč so pa Turki zažgali nekoliko vasic pod Tarabošem z namenom, da bi prisilili Črnogorce na napad. Toda Črnogorci so ostali mirni in niso šli Turkom na led.

VOJAŠKE PRIPRAVE V SRBIJI.

Belgrad, 13. decembra. Vojaške priprave so v polnem tiru. Že dva dni prihajajo nepretrgoma vojaški vlaki. Vojni minister je izredno dolgo konferiral s kraljem; konferenci pripisujejo veliko važnost. V belgrajski trdnjavi so pripravili baje že 80 topov.

KRVAV BOJ S STAVKOKAZI.

Novi Jork, 12. decembra. Stavkujoči delavci Eriške železnice so streljali pri Edgewaterju na ladjo, s katero so se pripeljali stavkokazi in stražniki, ki so jih spremljali. Dva uradnika ta bila mrtva, devet-ranjenih.

KUGA.

Verhuc-Udinsk, 12. decembra. V Transbaikalu so umrle tri osebe za kugo. Odredili so vse potrebno, da se kuga ne bo razširila.

Žepni koledar za 1913 je ravnokar izšel.

Naroča se pri zaupnikih in pri upravi »Zarje« v Ljubljani. - Cena 1 K, po pošti 10 vin. več

Novice.

* **Iz nižnj življenja.** Iz Rima poročajo: Strahotno krvavo dejanje se je dogodilo v Turinu. V napol podrti hiši ob robu mesta je stanoval bivši delavec Baldera z žensko, ki je služila kruh s tem, da je požirala razne ostre predmete in kazala svojo umetnost po sejmih. Pri sebi sta imela pet majhnih otrok, ki jih je imel Baldera iz zakona z Rozo Bartolijevo. Prava žena, Roza, je zapustila svojega moža, ker je vsled grozne nezgode bil pohabljen, Baldera, mož orjaške postave, nenavadne moči, je izgubil eno roko pri delu v parnem mlinu. Vzlic temu je dobil po dolgem iskanju zopet delo in sicer v kamnolomu, kjer je pa prišel še ob drugo roko, velika skala mu jo je zdrobila. Tako je postal še ne štiridesetleten mož popoln pohabljenec. V tej bedi ga je zapustila žena Roza in odšla z ljubimcem, dninarjem Nayaachijem. Možu je prepuščala vseh pet otrok. Nesrečniku se je pridružila ženska, ki je kazala svojo umetnost po sejmih. On je beračil, ona je nastopala in tako sta živela s petimi otroci v grozni bedi, vedno potujoč iz kraja v kraj. Ali mera njunega trpljenja še ni bila polna. Kamorkoli sta šla, je prišla za njimi Balderova žena s svojim ljubimcem, ki sta vedno zahtevala denar. Žena in njen ljubimec sta tako sovražila Baldera, da sta nek večer, ko se Baldera še ni vrnil, napadla z bodalom njegovo prijateljico in jo umorila. Balderov obup, ki je sedaj oropan edinega bitja, ki je skrbelo zanj, je brezmejen. Morilec je zbežal, Rozo Bartolijevo so aretirali.

* **Nečuvna sleparstva** uganjajo sedaj židovski agentje v Galiciji z ubogim ljudstvom, ki je bilo tako nesposobno, da je dvignilo svoje prilhanke iz hranilnic. Židovski agentje hodijo po deželi, sleparijo ljudi z napačnimi poročili in dajo za bankovce po 20 K 13, 14 ali 16 kron, za bankovce po 50 K pa 30 kron. Bankovce po 10 K ti sleparji plačujejo s šestimi kronami. Oblasti so izvršile že več aretacij.

* **Namesto poroke smrtne obsodba.** V Baldwinu v Michiganu v Ameriki je mlad študent Oskar Auerbach, sin nekega magnata in dedič večmilijonskega premoženja, ustrelil svojega prijatelja Henrika Fischerja. Auerbach je sedel zato na zatožni klopi zaradi zločina umora. Fischer je bil zavarovan na en milijon mark in sodijo splošno, da je Auerbach umoril svojega prijatelja samo zaradi tega, da bi se poročil nato z njegovo mlado, krasno vdovo. Sodišče je obsodilo Auerbacha na smrt.

* **Pretkan slepar.** Na Dunaju je iskal brezposelni Löwy potom inserata v časopisu službe in obljubil onemu, ki mu jo preskrbi 500 K. Oglasil se je pismeno nekdo s podpisom Heber in mu obljubil dobiti prav dobro službo pri bolniški blagajni. Löwy je bil s tem zadovoljen, a vendar še ni dal denarja. Želel je govoriti tudi z bolniškim zdravnikom, od katerega je pričakoval gotovogo sprejema. Tisti Heber, ali pravzaprav Griesser, je šel nato hitro sam k dotičnemu zdravniku in mu rekel, da je on oskrbnik nekega norca, ki si domišlja, da ima službo pri bolniški blagajni. Zdravnik pa naj mu reče, da je res tako, ker se bo potem pomiril. Drugi dan je šel Löwy res k zdravniku, ki mu je, misleč, da govori s slaboumnežem, k vsemu pritrčil. Löwy je veselo izplačal nato 500 K svojemu »dobrotniku«, službe pa seveda ni dobil še do danes. Ker je Griesser poskusil še nekega drugega tako spraviti »v službo«, je prišla stvar na dan in policija se je polastila tega iznajdlivega možakarja.

Iz življenja pustolovca.

(Izpred zadrške porote.)

V hotel Bristol, ki je eden izmed najfinejših in najdražjih hotelov na Dunaju, je prišel elegantno opravljen tujec, mlad gospod, ki se je imenoval lord Hamilton. Najel si je v hotelu krasno stanovanje in je deponiral pri ho-

veliki blagajni veliko vsoto denarja. Vse je bilo na uslugo bogatemu tujcu. Mož je živel jako udobno, delal je pridno izlete v dunajsko okolico, posebno na Semeringu je bil kmalu dober gost. Noči je izdatno užival na Dunaju, dovolj je, če rečemo, da ga je stala vsaka noč malo premoženje. Seznanil se je ta bogati tujec med drugim tudi z argentinskimi generalnim konzulom v Budimpešti, ki mu je končno dal potni list na ime Artur Robinson Hamilton. S tem potnim listom je mož odpotoval iz Dunaja v Trst, kjer je nadaljeval svoje razkošno življenje.

Burska vojna je zvalila mnogo prstovoljcev mladih fantov, da so se podali v Transvaal, da pomagajo Burom v svojem obupnem boju proti Angležom za svojo neodvisnost. Takrat se je odpeljal v Afriko tudi mlad Dalmatincec, lep in podvzet fant Anton Urlich. Toda med potjo se je možakar premislil in vstopil je za dobro plačo v angleško armado. Odlikoval se je na več krajih in dosegel je v angleški armadi dostojanstvo majorja. Kot tak je bil ranjen in v bolnišnici v Krügersdonu se je seznanil z nekim smrtno ranjenim Burom, ki mu je pred smrtjo izdal skrivnostni zaklad čistega zlata, zlitega v palice. Ko je srečni major okrevljal in nesrečni Bur umrl, je vzel major Urlich nekaj zlata iz skrivne zakladnice in šel v Ameriko. Tam je zlato prodal baje neki banki, bilo ga je 120 kilogramov. Iz Amerike se je podal bogat mož v Evropo, kjer pa je izpremenil svoje pravo ime Urlich v ime lord Hamilton, češ da se skriva pred angleškimi oblastmi, ki bi takoj zahtevale zaklad. Obiskal je novopečeni lord Pariz, Madrid, Rim, Berlin, Monakovo, Peterburg in je prišel končno na Dunaj v hotel Bristol, kar smo v uvodu omenili.

To pripoveduje bogat tujec lord sam v dunajski kavarni v odlični družbi pri bogato obloženi mizi in pri penecem šampanjcu. Vsi občudujejo bogatega in srečnega junaka, mož živi v nebesih in marsikako oko poželjivo gleda na njegovo denarnico. Koliko pa je na tem resnice nam pove obtožnica zadrškega državnega pravdnika.

Res je, da je šel v tujino za časa burske vojne mlad fant današnji obtoženec Anton Urlich false lord Hamilton. Res je, da je obredel Urlich skoro cel svet, res pa je tudi, da se je razvil v takega goljufa in sleparja, da se skoro lahko kosa z najbolj prefriganimi in rafiniranimi angleškimi mednarodnimi salonskimi sleparji. Izvrševal pa je ta mož svoje goljufije sledeče:

V neki benečanski livarni si je naročil Urlich-palice iz zlata podobne zmesi po 140 lir vredne. Te palice je prodajal za pravo in čisto zlato. Svojo kupčijo je podpiral z že navedeno bajko o transvaalskem zakladu. Ker je imel mož fin nastop in je znal izbornu pripovedovati, se mu je kupčija skoro vedno posrečila. Prodajal je zlato raznim osebam za visoke cene. Palica zlata, ki je njega stala v Benetkah 140 lir, je prodal večkrat za 5000, 6000, tudi 10.000 in 16.000 kron. Bil je pri tem mož tako galanten, da je vračal ljubezen celo neki 70letni bogati ruski grofici, ki se je zaljubila v njega in pri kateri je dobil denarja za svoje zlato, kolikor ga je hotel.

Goljufal je povsod. Kapitan Kosovič v Trstu mu je dal 4000 kron, trgovec Tunica mu je dal 5000 kron in njegov lastni sorodnik profesor Urlich v Zadru mu je tudi dal 5000 K. To so seveda samo tri goljufije, pri katerih so oškodovani domačini. Za koliko je ogoljufal druge se sicer ne ve, biti pa mora precej, kajti on sam prizna, da je zapravlil v zadnjih letih več kot en milijon kron.

Zasledili so Urlicha v Zadru. Tam je prosil trgovca Meledo, da naj mu da za eno palico zlata 4000 kron. Denar potrebuje za vožnjo v Marzeli, kjer ga pričakuje njegov prijatelj, ki mu je prinesel iz Afrike zopet 30 palic zlata. Meleda je dal zlato preizkusiti na Dunaju, kjer so dognali, da ni v kovini niti trohice zlata. Sleđila je senzacionalna aretacija, preiskava, in Urlich false lord Hamilton sedi sedaj pred zadrško poroto. Urlich dosledno taji vsako krivdo in pove porotnikom v svojo obrambo že znano bajko o transvaalskem zakladu, ki je vreden baje 12 milijonov funtov sterlingov in o zaljubljeni 70letni ruski grofici Potocki. On trdi, da

je njegovo zlato pravo in da je tisto palico, ki jo je ponudil Meledi, prodal pozneje v Parizu za 16.000 kron. Pri hišni preiskavi so pač našli 10 zlato podobnih palic, ki niso bile popolnoma zlate, toda te si je dal baje zanalašč napraviti in jih je rabil za kopej.

Državni pravdnik je vprašal, ko mu je slepar tako lepo povedal svojo pravljico o umirajočem Buru in velikanskem zakladu, zakaj da je Bur ravno njemu, kot tujcu in sovražniku zapopal tako skrivnost. Urlich je rekel, da Bur ni mogel drugemu povedati, pač na je Bur zahteval, da dá Urlich več milijonov za burske reeve, Urlichov zagovornik je na to rekel: To je bil gotovo zaklad predsednika Krügerja!

Vse priče so potrdile skoro dobesedno obtožnico in izjavile, da je bilo zlato nepravdo. Dunajske priče so med drugim tudi izpovedale, kar še do sedaj ni bilo znano, da je Urlich igral tudi pri dirkah, seveda vedno z izgubo. Pri eni sami dirki je izgubil čez 10.000 kron.

Po precej dolgih govorih državnega pravdnika in Urlichovega zagovornika so porotniki potrdili krivdo, nakar je obsodilo sodišče Urlicha na pet let težke ječe.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Poslano.

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

IX. zadržno leto. 6496 članov

Mesečni račun.

Razpečano blago:

Zadržna doba 1911-1912: 1912-1913:

le proti znamkam

skupno

Julij	kron 8598977	kron 11783447
Avgust	" 8317699	" 12209191
September	" 9317489	" 14311734
Oktober	" 9919041	" 20192176
November	" 9848455	" 21049868
	K 460.01661	K 795.46416

Od 1. julija do 30. novembra 1912 razdelilo se je podpor v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam umrlih članov za 4640 40 kron.

Od 1. julija do 31. novembra 1912 se je izdalo na dividendah 18747 60 K.

Skupna vsota skladišča oblek:

od 18. septembra do 30. novembra 1912.

Oddelki: Konfekcija	K 42958	—
" manifiktura	" 31883	83
" obuvala	" 14644	47
" pokrivala	" 7703	14
	K 97189	44

V Trstu, dne 31. novembra 1912.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Frančiškanska ul. 8

r. z. z. o. z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Važno za vsakega delavca!

Izšlo je že vseh 5 zvezkov dela

Temeljna načela socialne demokracije

(Eriurški program).

Napisal Karol Kautsky. — Poslovenil Anton Kristan (1-4) in F. P. (zvezek).

Cena vsem zvezkom K 1-70. — Posamezni zvezki imajo naslove: I. Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Cena 30 vin. II. Proletariat. Cena vin. III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin. IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin. V. Razredni boj. Cena 40 vin. Dobi se v vseh knjigarnah kakor tudi v založbi »Zarje«.

Moderna veda in socializem

Napisal Enrico Ferri. Poslovenil M. J.č.

To knjigo toplo priporočamo. Cena 1-20 K.

Dobi se v vseh knjigarnah in v založbi »Zarje«.

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

C. kr. priv.

občna zavarovalnica.

Assicurazioni Generali Trstu

Ustanovljena leta 1831. — Jamstveni zakladi znašajo nad 416 milijonov kron.

Poslovni izkaz zavarovalnega oddelka za življenje.

	meseca nov. 1912	od januarja 1912
Vložilo se je ponudb za zavarovano vsoto	1742	22353
Izgotovljenih polic je bilo	K 16,499.967-54	K 184.610.874-81
za zavarovano vsoto	1561	19476
Naznanjene škode znašajo	K 14,826.057-34	K 163.191.351-83
	K 851.150-60	K 9.802.970-61

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin. v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Sveteč, Zaloška cesta.
Sešark, Selenburgova ulica
Suhadolc Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, dovska ulica.
Wisiak, Gospodska ulica.
Kleinstein, Jurčičev trg.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

RAZGLAS.

Clanski prispevki in dajatve na podlagi dnevnih mezd, določenih z razpisom mestnega magistrata ljubljanskega z dne 30. januarja 1912. l. št. 42160.

A. Za delojemalce:

	Določena dnevna mezda	Tedenski prispevek	Mesečni prispevek
	K v	K v	K v
I. Za vajence, praktikante in volonterje	1 —	12 —	6 —
II. Za delojemalce, kojih dnevna mezda ne presega 2 K	1 80	22 —	11 —
III. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K do 2 K 30 v	2 20	26 —	13 —
IV. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 30 v do 2 K 60 v	2 50	30 —	15 —
V. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 60 v do 2 K 90 v	2 80	34 —	17 —
VI. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 90 v do 3 K 20 v	3 10	37 —	19 —
VII. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 20 v do 3 K 50 v	3 40	41 —	21 —
VIII. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 50 v do 3 K 80 v	3 70	44 —	22 —
IX. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 80 v	4 —	48 —	24 —

B. Za delojemalke:

	Določena dnevna mezda	Tedenski prispevek	Mesečni prispevek
	K v	K v	K v
X. Za vajenke, praktikantke in volonterke	1 80	10 —	5 —
XI. Za delojemalke z dnevno mezdo do 1 K 60 v	1 30	16 —	8 —
XII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 1 K 60 v do 2 K	1 60	19 —	10 —
XIII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K do 2 K 40 v	2 —	24 —	12 —
XIV. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K 40 v do 2 K 80 v	2 40	29 —	15 —
XV. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K 80 v do 3 K 20 v	2 80	34 —	17 —
XVI. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 3 K 20 v do 3 K 60 v	3 20	38 —	19 —
XVII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 3 K 60 v	3 60	43 —	22 —

a) za moške v

b) za ženske v

I. mezdni vrsti

	Bolniščina (dnevna)	Pogrebščina
	K v	K v
II.	1 08	36 —
III.	1 32	44 —
IV.	1 50	50 —
V.	1 68	56 —
VI.	1 86	62 —
VII.	2 04	68 —
VIII.	2 22	74 —
IX.	2 40	80 —
X.	—	48 16
XI.	—	78 26
XII.	—	96 32
XIII.	1 20	40 —
XIV.	1 44	48 —
XV.	1 68	56 —
XVI.	1 92	64 —
XVII.	2 16	72 —

Ti nastavki so stopili z dnem 1. marca 1912. l. v veljavo in ostanejo veljavni, dokler jih ne spremeni obrtna oblast.

Pri preračunavanju blagajničnih prispevkov se nedelje ne vpoštevajo in se za celi mesec trajajoče delavsko razmerje šteje povprečno 26 mezdnih dni.

Načelstvo okrajne bolniške blagajne v Ljubljani.